

KRESŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLÍCKE NOVINY
 VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠEŠTNÁSTĽ STRANÁCH.

Predplatná cena:
 Na celý rok — — 4 koruny — hal.
 Na pol roka — — 2 „ — „
 Na štvrt roka... — 1 „ — „
Jednotlivé číslo 8 hal.

Zodpovedný redaktor:
 Dr. ALEXANDER ERNSZT,
 páp. komorník.
Majiteľ a vydavateľ:
 JÁN MOLNÁR.

Redakcia a vydavateľstvo:
 Budapešť, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám.
 Nem sa majú posielať predplatky, taktiež dopisy do novin
 ohlasy a náhodné reklamácie. Ceny ohlasov dia tarify.
 Rukopisy sa nazpak nedavajú.

Zrada — zkaža.

Jako zradní Taliani ku našim nepriateľom preskočili a nás zákernícky od chrbta napadli, v prvom rade s najväčšou silou vrhli sa na front rieky Isonzo. Menovite vrhli sa na predmostie Gorice, tohoto pekného mesta pohraničného a nešajúúc životov ani streliva, chceli prelomiť náš tamojší front. Jako sa tento ich útok skončil, vieme. Tisíce mŕtvých a ranených Talianov ostalo na bojišti, ale Taliani aspoň o jednu zkúsenosť ostali bohatší. Zkúsili, že naša hrdinská armáda i keď stojí v ukrutnom boji proti severnému obrovi, ešte vždy má dost sily ku odbitiu bársjak silného útoku zákernického suseda a poraziť jeho voje.

Od týchto porážok na fronte Isonza uplynulo už asi päť týždňov, ale Taliani od toho času na týchto miestach ani raz na väčší útok sa nepodujali. Ohromné ztráty ich presvedčily, že by sa tu ďalej marne namáhali. Preto robia teraz pokusy na iných miestach. Z úradných správ čítame, že raz na korutánskom, raz zase na tyrolskom fronte dali sa útočiť, ale ani tam žiadneho zdaru, žiadneho výsledku nie sú vstave docielit. Úradné správy o každom útoku Talianov končia sa tým, že ich naše hrdinské čaty odbily, zapríčiniac im raz menšie, raz väčšie ztráty, dľa toho, s jakou silou sa Taliani na ne vrhli. Ak Taliani urobili útok s väčšou silou a s väčšou prudkosťou, ich ztráty byly väčšie; jestli bol útok slabší, to len sebe urobili dobre, bo ich ztrata bola menšia.

Isté je, že si najatí Taliani pred štyrmi mesiacmi vojnu s nami inak predstavovali. Na-

kolko si boli istí víťazstva, svedčia tie nesplniteľné požiadavky, s ktorými pred našu monarchiu predstúpili. Dnes sú už štyri mesiace, čo sa na nás zákernícky vrhli a sú ešte tam, kde útočiť začali. Talianskemu ľudu podplatení jeho vodcovia sľúbili skvelé víťazstvá. Týmito sľubami slepili ľudu oči a sľúbených víťazstiev niet. Talianska armáda žiadneho sľúbeného víťazstva nevydobila, lež naopak, utrpela ohromné porážky a toto otvára talianskemu ľudu oči. Po tom divokom oduševňovaní za vojnu, ktoré zúrilo na uliciach Ríma, Neapola, Milana, niet ani stopy, na niekedy rozohnené tváre zalahla zádumčivosť, nevoľa, obava a namiesto výkrikov oslavy počuť ťažké kliatby na tých, ktorí taliansky národ vohnali do nešťastnej vojny. Ľud ťahá na zodpovednosť vodcov a že nespokojnosť, rozhorčenosť ľudu plnou silou ešte nevybúšila, to len prísny štátariálny poriadkom možno pripisovať.

Rozumne smýšľajúci nabliadajú už aj v samom Taliansku, že za špinavú judášsku mzdu, slobodní murári celú krajinu predali najväčším nepriateľom Angličanom a Francúzom. Pôvodcovia celého nešťastia Talianov sú slobodní murári, ktorí tam práve tak, ako kdekoľvek inde, rekrutujú sa zo samého židovstva. Talianski slobodní murári chceli monarchiu orabovať o najpeknejšie jej južné provincie. Ačpráve vedeli, že to nepôjde, vierolomného Barciloia vymenovali za ministra tých čiasťok monarchie, ktoré ešte len podmániť mali. V talianskom parlamente v Ríme prichystali už osobitné stolce pre vyslancov z tých krajov, ktorých vyvolia, jestli naše armády prevládzu. Tieto ale veľmi

draho musia zaplatiť Taliani. Za jedno ich bersaglierov stá a tisíce mrtvých leží pred naším frontom. Všetky talianske nemocnice sú preplnené, krajine hrozí hlad. Vláda nemá peňazí. Čo ale Talianov, viacej ako všetko iné, boľeť musí, je pre nich tá smutná skutočnosť, že mohamedáni vyhnaní ich z Tripolisu.

Ale s Talianskom nie sú spokojní ani jeho spojenci, ktorých pomoc zradných Talianov toľké groše stála. Očakávali od nich o mnoho viac. Angličania nechcú dať viac groša Talianom, bo že si ešte ani to, čo dostali, nezaslúžili a od Francúzov a Rusov veru nedostanú. Tí majú dosť biedy sami so sebou. Sami pýtajú od Angličanov. A doma, v krajine lír niet. Svedčí o tom smutný výsledok upisovania prvej talianskej vojenskej pôžičky. Spojenci ztratili dôveru v Talianoch a Taliani tratia dôveru v samých seba.

Jaká ohavná bola zrada Talianov, takým ťažkým sľubuje sa byť aj ich trest. Ich noví spojenci Talianov veru nezadržia na ceste, vedúcej ku ich zaslúženému osudu a sami zastaf už nie sú vstave. Zákerníci rozsievali zradu, teraz žnú — zkazu.

Udalosti svetovej vojny.

Vojna proti Talianom.

Stále nezdary Talianov.

Úradná zpráva z talianskeho bojišťa vydaná 10. septembra.

Včera popoludní a večer Taliani proti tolmeinskému predmostiu opäť urobili viac prudkých útokov. Ako pri každej príležitosti, aj teraz sme ich s ťažkými ich ztratami odbili, akonáhle prišli ku našim prekážkam.

Na odseku Doberdo naše čaty obvyklé pokusy nepriateľa o sblíženie sa v každom jednotlivom páde odbily.

Všeobecné polozenie je nezmenené.

Podmaršall Höfer,
námestník šéfa generálneho štábu.

Zmarený nočný útok Talianov.

Úradná zpráva z talianskeho bojišťa vydaná 11. septembra.

Talianske delostrelectvo včera na celom prímorskom fronte od dlhšieho času prvý raz znova vyvinulo čulejšiu činnosť.

Proti juhozápadnému odseku doberdovskej planiny na fronte Vermeigliano-Monte Cosich dnes v noci talian-

ska pechota k útoku napredovala. Talianov privítala prekvapujúca palba našich hadzačov mín; pod účinkom tohto zpäť utiekli do svojich úkrytov.

Na korutánskom a tyrolskom odseku neudalo sa nič zvláštneho.

Podmaršall Höfer,
námestník šéfa generálneho štábu.

Porážky Talianov.

Úradná zpráva z talianskeho bojišťa vydaná 12. septembra.

Jako sme očakávali, včera na prímorskom fronte, zvlášte na severnom odseku, vyvinul sa celý rad bojov väčšieho rozmeru. Všetky talianske útoky skončily sa s úplným nezdarom.

Vo Flitschskej kotline zopakovaný útok talianskej pechoty vôbec nepostúpil napred. Oproti Jablenici naša palba prinútila nepriateľa ku cúvnutiu útekom. Podobne sme odrazili pokusy o útok talianskych čiat od Javorčeku južne.

Na odseku Vršič boj celý deň trval s prudkosťou, ktorá všetky dosavadne prevyšovala. St.-pöltenski rakúski landwehri s vyprobovanou hrdinkosťou odbili tu útok. Znova sme pevne podržali všetky naše posície, pred ktorými priestor pokrývajú talianske mrtvoly.

Južná časť tolmeinského predmostia znova stojí pod prudkou delostreleckou palbou. Jako teraz bolo ustálené, útoku 7. septembra zo strany nepriateľa zúčastnily sa dve divisie pechoty, jedna z alpských utvorená skupina a dva bersaglierske bataillony. Pri tejto príležitosti len sám 25. taliansky peší pluk utratil 1000 chlapov.

Na doberdovskom odseku na napred vyčnievajúcej časti planiny viac nepriateľských útokov, jako dosiaľ, sme odrazili.

Na tyrolskom fronte Taliani včera popoludní a dnes na odseku od Monte Piana západne, v doline Popeny a na okolí Christalla v skupinách asi po jednom bataillone silných bezvýsledne napadli naše posície.

Podmaršall Höfer,
námestník šéfa generálneho štábu.

Marné talianske útoky.

Úradná zpráva z talianskeho bojišťa, vydaná 13. septembra.

Na prímorskom fronte včera na okolí Flitscha a Tolmeina byly boje s nezmenenou prudkosťou. Znova ťažké ztraty zapríčiniac, odrazili sme všetky útoky Talianov. Naše čaty všetky posície bez výnimky obránily.

Na okolí Flitscha nepriateľ, keďže sa mu predbežne predpoludním, jedon proti vrchu Rozbon urobený útok a na úbočí tohto vrchu oprobované prelomenie zmarilo, popoludní proti Javorčeku a planine Golobar od juhozápadu urobil útok. Večer sme aj tento útok odbili.

Talianske delostrelectvo shromažďovacie miesta svojej vlastnej pechoty s viditeľným zdarom vzalo pod oheň.

Na odseku Vršiču, kde nepriateľ už v predvčerajšom boji vyše 500 mužov utratil, včera sa znovu rozpadol jeden útok Talianov.

Proti tolmeinskému predmostiu nepriateľ urobil štyri bezvýsledné útoky.

Dalej južne panovalo pomerne ticho.

Na tyrolskom fronte nepriateľ s dosavadným svojím pokusom podobným nezdarom znova proboval sblížiť sa ku našim posíciám na odseku Popena. Pred pohraničným mostom leží hodne vyše sto talianskych mrtvol.

Podmaršall Höfer,
námestník šéfa generálneho štábu.

Naše čaty zaujaly viac nepriateľských posícií.

Úradná zpráva z talianskeho bojišťa vydaná 15. septembra.

Na tyrolskom pohraničnom vidieku obvyklý delostrelecký boj trval aj včera.

Na korutánskej hranici delostrelecký boj na jednotlivých miestach stal sa veľmi čulým. Od priesmyku Ladinut východne naše čaty napadly a *zaujaly nepriateľské posície na Findenig-Kogeli* a na chrbte juhovýchodne od tohto pohraničného vrchu.

Na prímorskom fronte talianske delostrelectvo na odseku rozprestierajúcim sa od Javorčeka po toimeinské predmostie stupňovanou prudkosťou páli proti našim posíciám.

Proti Javorčeku a proti našim posíciám na odseku Vršiču urobené *nepriateľské útoky sa rozpadly*. Podobne sa zmarily na doberdovskom odseku obvyklé pokusy nepriateľa o sblíženie sa.

Podmaršall Höfer,
námestník šéfa generálneho štábu.

Položenie sa nezmenilo.

Úradná zpráva z talianskeho bojišťa vydaná 16. septembra.

Položenie je nezmenené.

Ku tomu smerujúce pokusy Talianov, aby naše posície na Monte Piano od východu obišli, sa zmarily.

Podmaršall Höfer,
námestník šéfa generálneho štábu

Položenie Talianov je mutné.

Rím, 16. septembra. Bývalý veľvyslanec taliansky na carihradskom dvore markýz Garroni ustanovil sa u kráľa na výsluchu, po ktorom odcestoval do Barbonecchie ku Giolittimu. Noviny «Gazeta del Popolo» a «Popolo d'Italia» túto cestu uvádzajú do súvisu so snahami rozličných politických kruhov, ktoré položenie Talianska vidia nejasným a hľadajú dáke východište.

Krešťanský svetový názor je blahonosný bez výmenky pre každého.

Sňah a talianske útoky.

Innsbruck, 17. septembra. Dľa zpráv juhotyrolských časopisov na vyššie ležiacich posíciách tyrolského frontu začal padať sňah, čo Talianom odoberá chuť od útočenia. Taliani sa teraz už pravdepodobne zariadia v zimných posíciách.

Vojna proti Rusom.

Naše čaty napredujú v smere Rowna.

Úradná zpráva z ruského bojišťa vydaná 10. septembra.

Na území od Rowna západne bojujúce ruské válečné sily zahnali sme za odsek Stubiel.

Od Zalošče napredujúce naše čaty nepriateľa od-tiskly smerom ku Zbaražu.

Pri Tarnopole rakúsko-uhorské a nemecké batail-lony *odbily viac ruských útokov*.

Naši spojenci zaujali dedinu Bučniov.

Od prostredného toku Seretha na západ novšie nepriateľské posily vstúpily do boja. Boj tam prudko trvá. Od ústia Seretha na východ a na bessarabskej hranici panuje ticho.

V Litvánii bojujúce cisárske a kráľovské čaty úplne prešly cez široké močaristé územie Jasioldy a Orly a za bojov prišli na vidiek od Rozany na juhovýchod.

Podmaršall Höfer,
námestník šéfa generálneho štábu.

Odbitý silný ruský útok pri Tarnopole.

Úradná zpráva z ruského bojišťa vydaná 11. septembra.

Vo Volhynii naše útoky napredujú. Deražno pri rieke Gorynj je v našej moci.

Rusi pri Tarnopole silným útokom sa usilovali vniknúť do posícií spojencov, ale sme ich s ťažkými ich ztratami odbili.

Dalej južne náš front pozdĺž Seretha pred nepriateľskou válečnou silou prevažnej sily späť sme stiahli na výšiny od Strypy východne.

Od Bučaca severovýchodne a východne panovalo ticho.

Na výšinách od dolného toku Seretha západne trvá prudký boj.

Od ústia Seretha a na bessarabskej hranici polo-ženie je nezmenené.

Na litvánskom fronte naše čaty zaujaly od Kos-sova na západ ležiacu dedinu Alba, ktorú Rusi tvrdo-sijne bránili.

Podmaršall Höfer,
námestník šéfa generálneho štábu.

Naše čaty dobyli zašiancovanú dedinu Skuraty.

Úradná zpráva z ruského bojišťa vydaná 12. sep-tembra.

Vo Volhynii naše čaty včera pri Deražne prešli cez rieku Ikvu pri Dubne cez Gorinj.

Pri Tarnopole prudkosť ruského útoku vzrástla. Nepriateľ od mesta severozápadne vnikol do našich posícií, zaujal dedinu Dolžanku, ale zo súseďných odsekov ta pospiechajúce nemecké čaty a vlastné honvédske bataillony na oboch krídlach od boku napadly Rusov, zpäť zaujaly spomenutú dedinu a nepriateľa znova zahnali do jeho posícií na spôsob predmostia. Rusov stihla ťažká ztrata.

Od Tarnopola juhozápadne sme tiež odrazili ich vytrhnutia.

Na východnom brehu Strypy, pri dolnom toku Seretha a na bessarábskej hranici včera panovalo ticho.

V Litvánii naše čaty pri Kossovom zaujaly silne zašiancovanú dedinu Skuraty.

Podmaršall Höfer,
námestník šéfa generálneho štábu.

Rusi vo výchopnej Haliči ďalej útočili.

Úradná zpráva z ruského bojišťa vydaná 13. septembra.

Útočenie Rusov proti nášmu východno-haličskému frontu stále trvá. Pri ústí Seretha silnú nepriateľskú válečnú silu sme odbili. Boj na početných miestach vyvinul sa k ručnému v streleckých zákopách svedenému zápasu.

Od Strušova juhozápadne viac vytrhnutí Rusov rozpadlo sa v krížnom ohni našich batterií. Iné útoky bodákmi sme odrazili.

Pri Tarnopole bojujúce spojenecké čaty tejto noci utiahly sa do posícií zariadených na výšine od Kozlowa a Jezierny východne, ktoré sa pripájajú ku nášmu frontu na východnom brehu prostredného odseku Strypy. Nepriateľ tento pohyb nemýlil.

Pri Nowo Alexinci prudký boj trvá.

Od Dubna východne naše čaty po železničnú čiaru postúpily napred.

Na okolí Deražna nepriateľa na viac miestach sme odtiskli. Tu zvlášte viedeňsky 24. pluk landwehru vynikol.

V Litvánii včera pri zaujatí dediny Skuraty *zajali 9 dôstojníkov a 1000 mužov*, taktiež ukoristili sme päť strojových pušiek.

Podmaršall Höfer,
námestník šéfa generálneho štábu.

Bezvýsledné boje Rusov na fronte v Haliči a vo Volhynii.

Úradná zpráva z ruského bojišťa vydaná 15. septembra.

Na bessarábskej hranici naše čaty odbily jeden ruský útok.

Na našich posíciách pri Dnjestre a od Bučacu na východ bolo ticho.

Na všetkých ostatných častach nášho haličského a volhyňského frontu znova sa vyvinuly ťažké, pre nepriateľa bezvýsledné boje.

Od Dubna severovýchodne nepriateľ pri jednom nezdarenom protiútoky mimo mnoho mŕtvých, v zajatcoch utratil 6 dôstojníkov a 800 mužov. V tomto boji ukoristili sme tri strojové pušky. Tu uhorské bataillony — spoločné, ako aj honvédske — a otočacký 79. peší pluk pri vedení svojich odhodlaných, samostatne smýšľajúcich veliteľov podaly novšie dôkazy svojej vo vojne osvedčenej chabrosti.

V lesnatom pásme močarísk Styra a Pripjetu naša jazda v posledné dni odbila početné nepriateľské jazdecké čaty.

V Litvánii bojujúce cis. a kráľ. čaty spolu s našimi spojencami prišli ku Scare.

Podmaršall Höfer,
námestník šéfa generálneho štábu.

Marné pokusy Rusov.

Úradná zpráva z ruského bojišťa, vydaná 16. septembra.

Všetky ku tomu smerujúce pokusy Rusov, aby náš východno-haličský front poklátli, sú marné.

Nepriateľ včera, spotrebujúc veľké množstvo delového streľiva, svoje hlavné útoky urobil proti nášmu frontu pozdĺž prostrednej Strypy. *Všade sme ho odbili* a v týchto bojoch naše čaty od predmostia pri Bučaci a z priestoru od Zalošče južne útokmi od boka spolu účinkovali.

Pri dobití dediny Cebrov, ležiacej na 30 kilometrov južným smerom od Zalošče, *zajali sme 11 dôstojníkov a 1900 mužov, ukoristili sme 3 strojové pušky.*

Naše čaty vo Volhynii početné útoky odrazili.

Pri Novo-Alexinieci zo streleckých zákop nášho 85. pešieho pluku naši v rozhorčenom ručnom zápase vyhnali Rusov. Pri Novo-Počajeve nepriateľ predvčerom na jednotlivých miestach prešiel na západný breh Ikvy, ale sme ho včera všade zpäť zahnali na východný breh. Medzitým ho naše delostrelectvo od boku vzalo pod oheň, následkom čoho *nepriateľ utrpel ťažké ztraty.*

Zásluha tohto zdaru mimo 32. peš. pluku (budapeštianskeho) a 29. jágerského bataillona (lučenského) patrí linzskému 2. pluku landšturm.

Podmaršall Höfer,
námestník šéfa generálneho štábu.

Prudké, ale marné útoky Rusov.

Z novinárskeho válečného stánu oznamujú: Rusi vo Volhynii a vo východnej Haliči nezmenenou prudkosťou pokračujú v útočení. Vrhli do boja všetku svoju silu, ktorá im od Polesia na juh k službe stojí a používajú všetky svoje kanóny a muníciu, ktorú zo svojich padnutých pevností zachrániť mohli. Rakúsko-uhorské a nemecké čaty voči každému útoku Rusov skalopevne stoja a zmariť pokus nepriateľa, aby prelomil náš front. Keď sa Rusom na jednotlivých miestach aj podarí získať málo priestoru, len za veľmi krátky čas ho môžu udržať, lebo nevedia odolať protiútokom našich čiat. Obidve bojujúce stránky mimoriadnou prudkosťou úto-

čia. V posledne svedených bitkách, ktoré sa pre nás s prajným výsledkom skončili, vyznačily sa zvlášte 32. budapeštiansky spoločný peší pluk, 29. lučenský jágerský bataillon a linzský 2. landšturmový pluk. Z dosavadného priebehu boja možno predpokladať, že Rusi ani so svojou terajšou offenzívou nemôžu počítať na zdar.

«Isté obavy.»

Vojenský spolupracovník londýnskeho časopisu «Times» píše: Zmena, ktorá nastala v ruskom hlavnom veliteľstve, budí isté obavy. Zadívané sa pýtame samých seba, čo mohlo byť príčinou tejto zmeny? Nový hlavný veliteľ, rozumie sa, chce prevýšiť svojho predchodcu, často volí novú cestu, nepozná ťažkosti polohy a tak seba jako aj vojsko vystaví sklamaniam, ktorým by sa často dalo vyhnúť. Odpor Rusov, odkedy šéfom generátneho štábu je Alexejev, zdá sa húževnatejším. Tak sa zdá, že ruské armády pod velením cára sa radšej zlomia, ale nesklonia. Avšak možno, že je toto len priechodným zjavom. Dľa «Times»-u polohy na severe je veľmi nebezpečné a jestli sa nemecké útoky nepodari pristaviť, ani pri Tarnopole docielené ruské úspechy nebudú mať značný účinok.

Nemecko-ruská vojna.

O udalostach ruského východného a juhovýchodného bojišťa hlavný válečný stán nemecký vydal nasledovné úradné zprávy:

Z východného bojišťa.

10. septembra. **Armády maršalla Hindenburga:** V bitkách svedených od Fridrichstadtu juhovýchodne a pri Wilkomierzi naše oddelenia zajaly niekoľko sto Rusov. Ináč polohy medzi Východným morom a Merecom pri Njemene v podstate je nezmenená. Pri Skidele a na odseku Zelvjanky boj ešte trvá. Pri Pieskoch (pri Zelvjanke) vypínajúce sa výšiny sme dobili. Behom dňa zajali sme 1400 Rusov a ukoristili 7 strojových pušiek.

Armády maršalla bavorského kniežata Leopolda: Armády pri hornej Zelvjanke a od Rozanky na východ útočia na nepriateľské posície. Olšanku sme zaujali.

Armáda maršalla Mackensena: Naše prenasledujúce stĺpy blížajú sa ku kossovskému nádražiu (na ceste vedúcej z Kobrína ku Milowidy). Na oboch bokoch od Pinska vedúcej železničnej čiare prišli sme ku čiare Tubatyce—Owzice.

11. septembra. **Armády maršalla Hindenburga:** V bojoch trvajúcich od Fridrichstadtu juhovýchodne a od Vilkomierzu východne novších 1050 Rusov sme zajali a 4 strojové pušky sme ukoristili.

Na frontoch medzi Jesiory a Zelvou (pri Zelvienke) Rusi vyvinujú ešte tvrdošijný odpor. Robia pokusy, aby náš útok protiútokom svojich značných síl zdržali.

Skidel a od neho severozápadne ležiace Niekrase

len po sem i tam vlniacom sa boji sme vedeli v noci konečne zaujať. Útokom sme zaujali aj Lavnu pri hradskej Skidel—Lunovola. Náš útok proti posiciam nepriateľa pozdĺž Zelvienky postúpil napred. 2700 zajatcov a dve strojové pušky sa nám dostaly do rúk.

Od Vilny na východ ležiace vilejské a lidajské železničné stredišťa naše vzducholode hojne bombardovali.

Armáda maršalla bavorského kniežata Leopolda: Na fronte týchto armád boj trvá tiež s rovnakou prudkosťou medzi hradskými Volkovysk—Slonim a Kobrin—Milowidy. Priechod cez Zelvianku na jednotlivých miestach sme vynútili. Rakúsko-uhorské čaty zaujaly obec Alba (od Kossova západne). O kossovskú železničnú stanicu bojujeme.

Armáda maršalla Mackensena: Polohy vo všeobecnosti je nezmenená.

Armády maršalla Hindenburga: Na fronte medzi Dünou a Meretzom pri Njemene boj na jednotlivých miestach nabudol väčších rozmerov. Novších 1800 Rusov sme zajali a 5 strojových pušiek sme ukoristili.

Medzi Jesiory a Njemenom tvrdošijný boj trval celý deň. Nepriateľ len dnes rano odstúpil od ďalšieho odíoru. Prenasledujeme ho.

Pozdĺž Zelvienky čaty nepriateľa na viac miestach sme prelomili. 17. dôstojníkov, 1940 hláv mužstva nepriateľa dostalo sa do nášho zajatia a 7 strojových pušiek sme ukoristili.

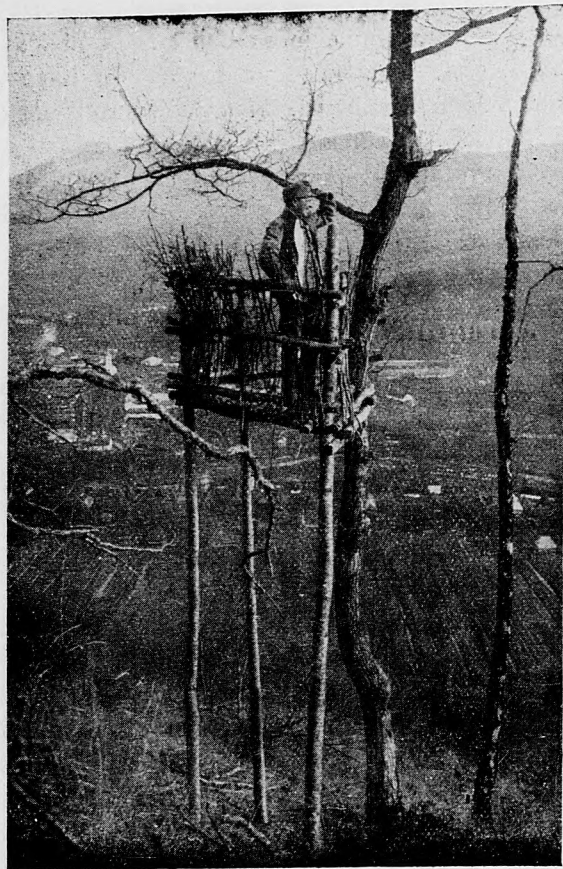
Ruská zpráva z 10. septembra spomína bitky ruskej gardy svedené od Abeli severne (na 42 kilometrov od Dünaburgu západne). Nemecké čaty sa ich nezúčastnili. Voči tomuto sme včera ustálili, že posície ruskej gardy sú severozápadne od Vilny, načo sme ich napadli a odbili.

V tej istej zpráve spomínané bolo víťazstvo, ktoré dvaja ruskí vojaci pri ústi Zelvianky vydobili nad šiestimi nemeckými vojakmi. Nemeckému vojenskému vodcovstvu nedošla žiadna zpráva.

Armády maršalla bavorského kniežata Leopolda: V úzkom spoluúčinkovaní s pravým krídlom maršalla Hindenburga zaujali sme posície nepriateľa od Zelvy východne; Zelvinku sme i pri Kosele prešli. Na oboch stranách umelej cesty Bereza—Kartuška—Kossov—Slonim nepriateľa sme odbili. Armády 3759 Rusov zajaly a 11 strojových pušiek ukoristili.

Armády maršalla Mackensena: Naše čaty útočia na oboch stranách od Pinska vedúcej cesty. Jednotlivé predné posície v noci nápadom sme zaujali.

13. septembra. **Armády maršalla Hindenburga:** Na ľavom brehu Düny medzi Fridrichstadtom a Jakobstadtom nepriateľa vybili sme z viacerých jeho posícií. Ďalej na juh nepriateľ vyhnul. Predné voje za ním ťiahúcich nemeckých čiat prišli ku hradskej vedúcej z Eckengrafenu (od Jakobstadtu na 30 kilometrov juhovýchodne) do Bakiški. Medzi hradskou Kupišky—Dünaburg a časťou Vilije niže Vilny naše napredovanie tiež usilovne postupuje.

Pozorovacia stanica.

Železničnú čiaru Vilna—Dünaburg—Petrohrad na viac miestach *sme dosiahli*.

V zákrute Njemena od Grodna východne pokračujeme v prenasledovaní.

Pri Zelvjanke viac silných protiútokov nepriateľa sme odbili.

Včera sme vyše 3300 Rusov zajali, jeden kanón a jednu strojovú pušku sme ukoristili.

Armády maršalla bavorského kniežata Leopolda: Nepriateľ cúva. Sme mu za päťami. Vyše 1000 Rusov sme zajali.

Armády maršalla Mackensena: Odpor nepriateľa na celom fronte sme zlomili, prenasledujeme ho smerom Pinsku.

15. septembra. **Armády maršalla Hindenburga:** Od Dünaburgu na západ pri predmostí bojujeme.

Pri Soloki (od Dünaburgu juhozápadne) nepriateľskú jazdu sme odbili.

Pri Viliji, od Vilny na severovýchod a severozápad protiútoky nepriateľa sme odrazili.

Od Olity a Grodna východne náš útok *ďalej pokročil*.

Od Njemena južne na jednotlivých miestach prišli sme ku Scare. Okrúhlym počtom 900 Rusov sme zajali.

Armády maršalla bavorského kniežata Leopolda: Nepriateľa odtiskli sme za Scaru.

Armády maršalla Mackensena: V prenasledovaní pokračujeme smerom Pinsku. Počet zajatcov vzrástol na vyše 700 hláv.

16. septembra. **Armáda maršalla Hindenburga:** Na ľavom brehu Dviny (Düny) naše čaty uprostred zdarného boja ku Jakobstadtu ďalej postúpili napred. Pri Liewenhofe Rusov sme späť zahnali na východný breh.

Od Vilny na severovýchod náš útok pokračuje napred.

Od Grodna na severovýchod nepriateľ voči nášmu napredovaniu vyvinuje ešte húževnatý odpor.

Armády maršalla bavorského kniežata Leopolda: Položenie ja nezmenené.

Armády maršalla Mackensena: Medzi Janovom a Pinskom na pol ceste Rusi sa znova pokúsili, aby naše prenasledovanie zastavili. *Posície nepriateľa sme prelomili*, 6 dôstojníkov a 746 mužov sme zajali a 3 strojové pušky sme ukoristili.

Územie medzi Pripjetom a Jasioldou a mesto Pinsk je v nemeckých rukách.

Z juhovýchodného bojišta.

10. septembra. Nemecké čaty Rusov vybily z Bučniova (pozdĺž Seretha od Tarnopola južne). Od Bučniova na juhozápad a pri Tarnopole odbili sme prudké nepriateľské útoky.

11. septembra. Nemecké čaty armády generála grófa Bothmera prudké protiútoky nepriateľa s jeho ťažkou ztrátou odrazily. 3000 Rusov zajaly.

12. septembra. Nemecké sväzky ďalšie útoky nepriateľa s ťažkou ztrátou Rusov odrazily.

13. septembra. Nemecké čaty včera od Tarnopola na západ a na severozápad viac silných útokov nepriateľa krvave odbily a medzi tým niekoľko sto Rusov zajaly. V noci nepriateľom nemýlené, od dosavadných našich posícií o niekoľko kilometrov západne, priaznivú posíciu zaujaly.

15. septembra. Nemecké čaty útok nepriateľa krvave odbily.

16. septembra. Jako v predošlé dni, tak aj teraz útoky Rusov pred nemeckými čiarami sa zmarily.

Vojna Nemcov proti Francúzom a Angličanom.

O udalostiach bojišta proti Francúzom a Angličanom hlavný válečný stán nemecký vydal nasledovné úradné zprávy :

10 septembra. Od Souchez severne zaujali a zahrabali sme jednu napred potisknutú francúzsku streleckú zákopu. Obranci zákopy, vyjmuc niekoľkých, ktorých sme zajali, padli v bodákovom boji.

Vo Vogézoch pred našimi blízkymi posíciami zákopy na Schratzmaennle a na Hartmansweilerkopfe útokom sme dobyli, dvoch dôstojníkov, 190 mužov sme zajali, 6 strojových pušiek a jeden prístroj na hádzanie mín sme ukoristili. Na Schratzmaennle krvave sme odrazili jeden nepriateľský útok.

11. septembra. Na Hartmannsweilerkopfe 9 septembra útokom zaujaté zákopy voči dvom útokom francúzov sme podržali.

12. septembra. Na veľkej časti frontu bola čulá delostrelecká činnosť. V Champagne a v Argonnách zdarné rozhodenia zapríčinili mnoho škody vo francúzskych zákopách.

Nepriateľskí letúni včera ráno na Ostende hodili bomby. Škoda sa nestala, nikto nebol ranený.

13. septembra. Položenie je nezmenené.

Jedon nepriateľský lietací stroj pri Cortrai, druhý nad monteauconskou horou, od Verduna severozápadne, sme sostrelili. Cestovateľov prvého lietadla sme zajali, v druhom sediaci zomreli.

Poslednej noci proti opevneniam Southeuda previedli sme jedon poveterný útok.

15. septembra. Na Hartmannsweilerkopfe našou palbou prekazili sme jedon pokus Francúzov o útočenie.

Jednu pri Rechesy (v blízkosti francúzsko-švajciarskej hranice) pozorovaciú zakotvenú vzducholôď sme sostrelili. Vzducholôď sa prevrhla a spadla.

16. septembra. Na západnom bojišti významnej udalosti sa nestalo.

Vojna Turecka proti Rusom, Angličanom, Francúzom a Talianom.

O udalostiach bojišta proti Rusom, Angličanom, Francúzom a Talianom hlavný válečný stán turecký vydal nasledovné úradné zprávy:

10. septembra. Dňa 8. t. m. v odseku Anaforty čo výsledok palby nášho delostrelectva proti nepriateľským posíciám, od potoka Azmak na juh, v nepriateľských streleckých zákopách ustálili sme výbuchy munície a bomb. V odseku Ariburnu nepriateľ proti nášmu ľavému krídlu hádzal dusivé plyny rozširujúce bomby, ale žiadneho účinku nevedel dosiahnuť. Z odseku Sed il Bahra bola len slabá, obaplná palba.

Na ostatných frontoch nebolo žiadnej významnej udalosti.

12. septembra. Na dardanellskom fronte v odsekoch Anaforty a Ari Burnu nestalo sa žiadnej významnej udalosti. Naše delostrelectvo trafilo palubu nepriateľskej torpedovej lode, ktorá strieľala na naše ľavé krídlo. Podmorská loď sa naskutku vzdialila. Na tomto krídle stojace naše čaty pomaly sa blížily ku nepriateľskej čiare a zabniezdily sa v jednej streleckej zákope, ktorá 9. septembra bola dohotovená. Naše pobrežné batterie dva nepriateľské torpedoborce, ktoré sa blížily ku vchodu do morskej užiny a strieľaly na naše ľavé krídlo, odohnaly odpovedaním na palbu. Tieto isté batterie účinnive bombardovali nepriateľské posície pri Sed il Bahre.

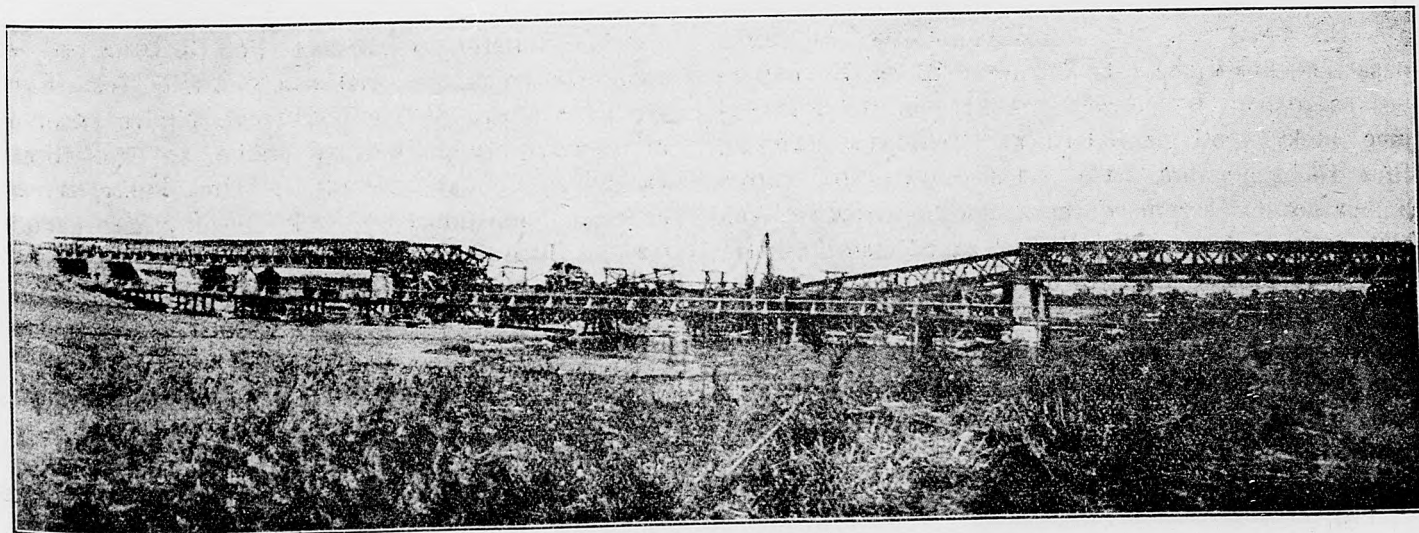
Na irakskom fronte v čase od 2. do 7. septembra na severnej časti Kerny naše čaty, medzi ktorými boli i dobrovoľníci, štyrikrát sa srazily s nepriateľom. Naše čaty aj jedon nočný útok urobily proti nepriateľovi. V tomto boji na strane nepriateľa 4 dôstojníci, medzi nimi jedon major a 100 vojakov padlo, 50 bolo ranených. Aj 100 koní zahynulo. Naša ztrata je: 4 mŕtví a 9 ranených. Jedno naše oddelenie dostalo sa blízko ku nepriateľským motorovým člnom a prinútilo ich k odplávaniu. Dňa 7. septembra naše čaty na okolí Kalat ut Anajma prakvapily nepriateľa v jeho barakovom tábore a prinútily ho k úteku. Celú telefonovú osadu sme ukoristili, všetky baraky sme podpálili.

13. septembra. Ani na jednom našom fronte nestalo sa významnej udalosti.

Prípravy k novému útoku proti Dardanellám.

Athény, 12. septembra. Dľa súkromných zprav pred Dardanellami shromažďujú sa vždy väčšie množstva čiat. Ostrov Mudros už od vyše týždňa pretvorujú v obrovský tábor. Teraz tam stojí 115.000 mužov, medzi nimi 70.000 riadnych francúzskych vojakov. Týmito posilami sila spojencov vzrástla na 315.000 chlapov, ku ktorým cieľom nahrádzania ztrát privezu ďalších 150.000 mužov. Týchto posledných vystaví samé Francúzsko.

Lugano, 13. septembra. Dľa zprávy časopisu «Tribuna» štvorspolok s polmillionom vojska a so všet-

Rusmi do povetria vyhodený železničný most nad Dunajcom.

kým svojim delostrelectvom chystá sa napadnúť Dardanelly. Štvorspolok sa úfa, že týmto aj vojnu rozhodne.

Porážka Angličanov.

Carihrad, 14. septembra. Dľa bagdadských súkromných zpráv domorodné kmeny v boji svedenom od Kalet-ul-Medjina na sever zbily a zahnaly Angličanov, ktorých stihla veľká ztrata a zanechali veľmi mnoho streliva. Následkom vzbury indických čiat aj iné zlé položenie Angličanov sa teraz stalo značne ťažším a to tým viac, lebo všade stoja voči nepriateľským kmenom.

16. septembra. Položenie je nezmenené. Na odseku Anaforty naše rekognoskujúce čaty v noci na 14. septembra svojimi smelými a prekvapujúcimi útokmi znepokojovaly nepriateľa, sily ktorého na viac miestach rozprášily a zahnaly.

Na odseku Sed il Bahru na ľavom krídle nepriateľa rozhodili sme protipodkopu a týmto sme zničili osadu podkopov nepriateľových. Na pravom krídle hádzaním bomb nepriateľa prekazili sme v tom, aby vykopal sem i tam ľahajúce sa strelecké zákopy a zapríčinili sme mu veľké ztraty. Na tomto krídle naše delostrelectvo umlčalo jednu nepriateľskú batteriu.

Jazdecká patrola ku hradu Dubno.

15. septembra. Na odseku Anaforta—Ari Burnu naše rekognoskujúce čaty v noci s 12. na 13. septembra na rozličných miestach urobily účinnivé prekvapujúce útoky proti nepriateľským streleckým zákopám. Dňa 13. septembra naše delostrelectvo so zdarom bombardovalo shromažďovacie miesto nepriateľských čiat, jako i stravovacie stĺpy a zapríčiniac im veľké ztraty, rozprášilo ich. Na okolí Ari Burnu jednu nepriateľskú delostreleckú posciu a dve dobre opevnené pozorovacie miesta sme rozbúrili. Na okolí Sed il Bahru delostrelectvo nepriateľa za pol hodiny bez účinku bombardovalo jednu časť našich streleckých zákop v centre.

Na ostatných frontoch niet žiadnej významnej udalosti.

Naše batterie pri morskej užine 13. t. m. na okolí predhoria Helias, na prístavnom mieste Teke-Burnu, jako i na odseku Sed il Bahru pod účinnivú kanónovú palbu vzaly nepriateľské čaty, taktiež na okolí Hissarlika stojace nepriateľské batterie, ktoré pálily na našu pechotu. Veľmi dobrý výsledok docielily naše kanóny, ktoré pri Hissarliku stojace nepriateľské batterie umlčaly. Dňa 14. septembra tieto isté batterie rozprášily na prístavnom mieste Sed il Bahru postavené nepriateľské delostrelectvo.

Na ostatných frontoch žiadnej významnej veci sa nestalo.

Kresťania katolíci, čítajte len dobré katolícke knihy a časopisy!

Talianska blokáda.

Berlin, 17. septembra. «Lokalanzeiger» oznamuje z Ríma: Ministerská rada čo prvý válečný čin proti Turecku nariadila skutočnú blokádu celého tureckého pobrežia. Ku tomuto napohotove stojaca talianska flotta už dostala rozkaz ku odplávaniu.

jedna nemecká podmorská loď strielala a potopila ju. Parolod bola na ceste zo Santanderu do Newportu.

Londýn, 10. septembra. Dľa zprávy tlačovej kancelárie v týždni, končiacim sa 8. septembrom, nemecké podmorské lode potopily 10 lodí.

Basel, 10. septembra. Dľa parížskych zprávk okol-

V Ruskom Poľsku. Romy jedného mesta.

Vojna na mori.

Činnosť nemeckých podmorských lodí.

La Rochelle, 11. septembra. Parník «Baleinau» vo štvrtok, 9. t. m., popoludní s kapitánom a 25 mužmi anglickej parolode «Nora» sem prišiel. Na parolod «Nora» v utorok popoludní po 3. hod. pri Penmarche

nosť, že nemecké podmorské lode teraz už aj na území francúzskych lodných čiar križujú, na námornícke kruhy urobila hlboký dojem. Dosaď nemecké podmorské lode prišli len po ostrov Quessant, teraz ale na Atlantickom oceáne prišli až po ústie Gironde, kde tri parolode už aj potopily.

Lyon, 15. septembra. «La Dépeche» znamuje z

Paríža: Počas vojny dosiaľ 29 francúzskych dopravných lodí utonulo, a sice 13 plachtových, 13 parných a tri rybárske lode.

Nemecké podmorské lode na francúzskych brehoch.

Z Paríža oznamujú: Potopenie francúzskych lodí na francúzskych brehoch skrze nemecké podmorské lode v Marseille vyvolalo veľký ruch. «Temps» vyhlasuje, že útoky nemeckých podmorských lodí na Atlantickom oceáne a v zálive Biscaya ukazujú, že nemecké podmorské lode prinútené boli opustiť anglické vody, lebo ich anglické lode účinnive prenasledovali. Operácie nemeckých podmorských lodí na ďalekých morách bezpochybné urobia istý mravný účinok.

Nemecké podmorské lode na Ciernom mori.

Petrohradská telegrafická agencia sdeľuje: Vo výške Odessy, na desať míľ od brehu anglická parolod «Patagonia», ktorá sa s nákladom pohla do Nikolajevu, bola porúchaná. Myslia si, že porúchanie nemecká podmorská loď zapríčinila. Ruskú parolod «Maria», ktorá tadiaľ išla, tiež podmorská loď napadla, ale ruská parolod vyšla nebezpečiu.

Útok nemeckých vzducholodí na východné brehy Anglicka.

Londýn, 15. septembra. Tlačová kancelária oznamuje: V noci na 14. t. m. Zeppelinovské vzducholode zavítaly na východný breh a hádzaly bomby. Nakoľko sa dalo ustáliť, nikto nebol ranený a ani hmotnej škody sa nestalo. Obranné kanóny striedali na vzducholode.

Položenie na Balkáne.

Bulharský polouradný hlas o bulharsko-tureckom dohodnutí.

Sofia, 18. septembra. Bulharský polouradný časopis «Echo de Bulgarie» odpovedajúc na poslednú výčitku parížskeho «Temps»-u nasledovne vysvetľuje položenie:

Turecko-bulharská smluva ani pre Bulharsko, ani pre Balkánsky polostrov nemá zvláštnieho významu, lebo tých dvetisíc kilometrov územia aj tak nevyhovuje všetkým národným požiadavkám Bulharska. Bulharsko počas vypuknutia europejských zápletkov a aj odtedy opätovne sa osvedčilo, že bukareštskou smluvou utratené územie neni jedným a neni hlavným predmetom krivdy bulharského národa a že celý jeho národný program len spätnadobudnutím Mecedonie môže považovať za uskutočnený.

V turecko-bulharskej smluve teda niet nič zvláštneho a táto smluva je dôkazom len toho, že tureckí štátnici porezumeli položenie a nahliadli, že musia splniť požiadavku svojho suseda za neutralitu, ktorá im je nevyhnutne potrebná. Bulharsko sa pokojne a trpezlivo držalo a vždy bolo hotové napomáhať

uskutočnenie takého dohodnutia, ktoré berie do ohľadu záujmy všetkých štátov Balkánu. Nemohlo však hľadať na udalosti so založenými rukami a nemohlo sa vydať Srbsku a Bulharsku, od ktorých v prvom rade závisí zpäťvedenie dobrého pomeru na Balkáne.

Keď ani tlak štvorspolku nevedel primaf Srbsko a Bulharsko ku tomu, aby podaly jediný prostriedok ku odstráneniu balkánskych zápletkov, tak Bulharsku nikto nemôže robiť výčitky, keď zabezpečenie svojich práv diplomatickou cestou hľadalo. Neutrálnosť Bulharska Srbsku práve tak praje, ako Turecku a keď sa Turci múdrejšími ukazovali, Bulharsko nemohlo prepásť to, čo naskutku dostalo k vôli tomu, čo mu len na budúce sľúbili. Kto spravodlivo chce posúdiť balkánske položenie, musí brať do ohľadu nešťastnú smluvu pokoja r. 1913., ktorá Bulharsku zasadila hlbokú ranu.

Nový krok štvorspolku v Bulharsku.

Sofia, 18. septembra. Diplomatičtí zastupitelia štvorspolku, dľa chýru, keď odovzdali novú notu štvorspolku, pýtali čo možno rýchlu odpoveď, čo im aj prisľúbili.

Anglicko v súroch.

Zasadnutie anglickej nižšej snemovne.

Londýn, 15. septembra. Nižšia snemovňa včera vydržovala zasadnutie, na ktorom ministerpredseda Asquith oznámil, že na najbližšom zasadnutí predostre finančný návrh zákona a zároveň podá prehľad o položení.

Potom v otázke vojenskej služby sa rozpriadla debatta, počas ktorej ministerpredseda zaujal stanovisko proti myšlienke všeobecnej vojopovinnosti a rozvinul, že keď vláda bez zbytočného odkladania vynesie svoje uzavretie, záležitosť predostre snemu a učini predmetom parlamentárneho rokovania.

Londýn, 15. septembra. (Reuter.) Vojenský štátny vice-sekretár v nižšej snemovni sdelil, že súhrnná ztrata Anglicka do 21. augusta činila 381.983 ľudí; 4965 dôstojníkov a 70.992 vojakov zomrelo, 9973 dôstojníkov a 241.086 vojakov bolo ranených, 1301 dôstojníkov a 53.466 vojakov zmizlo.

Asquith o položení.

Londýn, 16. septembra. Ministerpredseda Asquith sdelil nižšej snemovni, že od počiatku vojny tri milióny ľudí podujalo sa na službu v armáde a flote. Ministerpredseda potom podal prehľad o vojenskom položení, zatým povedal:

— Dnešná vojna je vojnou techniky, organizovanosti a vytrvalosti. Víťazstvo bude akiste toho, kto sa najlepšie ozbrojí a najdlhší čas vytrvá. A my toto chceme urobiť.

Asquith potom rozvínoval, že summa iným krajinám daných a sľúbených preddavkov dosiaľ činí už asi 250 miliónov funtov šterlingov.

Lord Robert Cecil na otázku, či sa vyjednáva o pokoj, vyhlásil, že nevie, aké vyjednávanie sa viedlo medzi Nemeckom a Spojenými Štátmi, lebo o tomto sa nič nedozvedel. Ako je známe, nemecká vláda nepredostrela bezprostredné návrhy pokoja. V tomto okamihu sotva si možno predstaviť, že by Nemecko mohlo urobiť také návrhy, ktoré by spojenci mohli uvažovať.

Korunná rada v Londýne.

Christiania, 16. septembra. «Morgenbladet» oznamuje z Londýna: Anglická korunná rada zaoberala sa nielen s otázkou všeobecnej vojnovinnosti, lež aj s ohradzovaním sa Spojených Štátov proti tomu, že Anglicko bavlnu vyhlásilo za bezpodmienečne pašovaný válečný tovar. Uzavretie nevyniesli, ale niet náklonnosti, aby Anglicko javilo ústupnosť voči Spojeným Štátom, Korunná rada zaoberala sa aj s nebezpečím Zeppelinových vzducholodí, ktoré hrozí Londýnu a rozhodla, že dôležité ustanovizne štátnej administrácie z Londýna treba preložiť na iné miesto.

Nový plán francúzskeho generalissimusa.

München, 17. septembra. «Münchener Zeitung»-u píše: Z francúzskej strany už od mesiacov chystajú sa ku tomu, aby na širokom fronte vnikli do Elsaska. Francúzsky a belgický ľud nechce viac zápasit a krváčať za anglické záujmy. Francúzsko úfa, že ku spätzaujatiu Elsaska ešte vždy bude možno rozohnit ľud. Toto je teraz hlavnou úlohou Joffreva. Či urazením neutrality Švajciarska alebo bez toho bude vedieť uskutočniť túto úlohu, ešte není rozhodnuté. Joffre na obidva prípady robí prípravy a značný zástoj určil aj Talianom.

Starost' o invalidov.

Otázka zaopatrenia tých našich hrdinov, ktorí následkom poranenia v bojoch za vlasť utratili svoju práceschopnosť, stále je na dennom poriadku a jak vláda, tak i spoločnosť pričiňuje sa, aby táto otázka zodpovedne živobytiu hrdinov a dôstojne krajiny bola riešená.

Základy tejto šľachetnej akcie položil ministerpredseda gróf Štefan Tisza tým, že utvoril výbor, ktorý má na starosti zmrzačených a chromých vojakov. Tento výbor v evidencii drží všetkých zmrzačených, chromých, na vnútorné neduhy trpiacich invalidných vojakov, starať sa o ich osud a tých, ktorí následkom ochromenia alebo amputácie nie sú vstave vo svojom dosavadnom zamestnaní pokračovať, dá vyučiť v nejakom takom zamestnaní, v ktorom môžu byť práceschopní a konečne starať sa o zabezpečenie živobytia pre tých nešťastných hrdinov, ktorí vôbec nie sú vstave hľadať si svoj každodenný chlieb, ktorí sú úplne neschopní práce.

Tento výbor predovšetkým sa starať o sriedenie liečebných ustanovizní v Budapešti, v Koložvári a v

Prešporke pre takých invalidov, ktorým práceschopnosť zodpovedným odborným liečením možno prinavrátiť a zároveň starať sa aj o to, aby boli postavené také dielne, v ktorých hotovia umelé údy, nohy. A aby každý z týchto nešťastných hrdinov bol účastný štátnej dobročinnosti, aj taký, ktorý o to sám nedbá, vydané bude ministerské nariadenie, v ktorom bude vyrieknuté, že nároky na invalidske zaopatrenie ztratí ten ranený, ktorý sa nedá liečiť dľa toho spôsobu liečenia, aký patričný liečebný ústav bude držať za potrebný.

O tých invalidov, ktorí vo svojom pred vojnu prevádzanom zamestnaní nebudú môcť pokračovať, výbor sa tiež starať. Títo primerane svojej práceschopnosti dľa svojej ľubovôle budú si môcť voliť svoje nové zamestnanie a budú ich vyučovať poľnohospodárski a priemyselnícki odborní učítelia. Mimo vojakov-invalidov bude postarané aj o dôstojníkov-invalidov. Výbor v tejto práci vyslúchol radu odborníkov a teraz praktických gazdov a remeselníkov požiadal o to, aby dávali radu chromým a okypeteným vojakom, aké nové zamestnanie by si mali voliť.

V odborných školách invalidi budú vyučovaní zodpovedným prácam a nakoľko len bude možné, ich výevik vo výrobe bude zdokonaľovaný, aby vo svojom novom zamestnaní našli svoju slušnú výživu. Tí úbožiaci, ktorí utratili zrak, vyučovaní budú v osobitných školách v Gödöllöve takým zamestnaniam, ktorým sa slepci priučit' môžu, ako je ku pr. kefárstvo, košíkárstvo, hudobníctvo atď. Postarané je aj o zaopatrenia práce pre vyučených invalidov. A síce invalidov podporujúci a umiestňujúci úrad Červeného kríža bude im dávať prácu a z tejto jako aj z invalidskej podpory budú si môcť zabezpečiť živobytie.

Nevyliečiteľným a cele práceneschopným invalidom štát dá invalidsku pensiu, ktorou im bude živobytie zabezpečené. Tu počíta výbor aj na obetavosť spoločenstva a síce aby bol postavený domov pre takých invalidov, ktorí budú potrebovať stále lekárske liečenie a nemajú príbuzných, ktorý by ich opatrovali.

Jako dlho bude trvať vojna, tak bude rásť aj počet vojenských invalidov. Úlohou vlády, krajinského výboru pre opateru invalidov a celej spoločnosti krajiny je, aby zpomedzi vojenských invalidov čím najviacerí stali sa opäť práceschopnými ľuďmi a aby jak títo, tak aj cele neschopní práce mali zabezpečené slušné živobytie, také, jaké im patrí a jaké vyžaduje dôstojnosť krajiny, za ktorú krv vylievali.

Bratia Katolíci! Čítajte a predplácajte len v čisto katolíckom duchu písané noviny. Takéto noviny sú «Kresťan». «Kresťan» už cez XXII. dvaadvadsať rokov bráni našu cirkev, zastáva našu svätú vieru a zmužile bojuje za všetky oprávnené záujmy Slovákov. Presvedčeny kresťan číta a predpláca len «Kresťana».

Zájmy gazdov.

Čím dlhší čas trvá vojna, tým viac postupujú do popredia gazdovské otázky. Toto je vec prirodzená. Stravovanie vojska a jeho bojascapnosť úzko súvisia. A riadne a dostatočné stravovania vojska možné je len za sriadenej gazdovských pomerov. Ale gazdov nielen tieto povinnosti viažu, aj starosť o budúcnosť predpisuje im úlohy. Toto upozorňuje gazdu ku obozretnosti a ku tomu, aby každú danú príležitosť dostatočne využil.

Cennú časť movitého majetku gazdov tvorí jeho rožný statok a kone. Z tohto gazdovského kapitálu má gazda pomerne najväčší dôchodok. Ale potrebné sú tieto domáce zvieratá aj ku obrábaniu poľa, ku riadnemu prevádzaniu poľnej práce. Rožný statok prišiel do ceny a mnohí z našich malých gazdov bez ďalšieho rozmýšľania predali svoje volky, keď im za ne dobrú cenu sľubovali. Kupcov na rôžnú lichvu je kolkokoľvek, zo susednej Moravy prišlo ich celé karavány. Mnohí z našich gazdov nebral do ohľadu, že teraz panujú mimoriadne pomery, myslel si, že však si voly neskôr kúpi, do tých čias usporí krmu, ktorého tiež nemá zbytok. Teraz, keď treba prípravy robiť ku podzimným prácam, gazdovci pochodia široké vidieky, ale prídu bez volov. A v kruhoch malých gazdov vzrastá starosť, že ako si roličky obrobia?

Zapriahanie kráv miesto volov odpomôže v istej miere núdzi o zápraž. Ale malým gazdom vyskytuje sa aj iná, lepšia príležitosť, aby si zápraž zaopatrili. Z bojišťa dovážajú choré, ranené kone, ktoré pri dobrej opatere možno behom niekoľko týždňov úplne vyliečiť. Tieto kone predáva vojenská správa veľmi lacno, teda aj chudobnejší gazda môže si takéto kone kúpiť; a keď sa kone vyliečia, hodné sú aj 5—6krát toľko, ako čo gazdu stály. Zvlášte ten gazda môže dobre prejsť, ktorý sa chovu koní rozumie. Medzi vojenskými koňmi sú kone súce na plemeno, teda gazda môže si dochovať mladé kone a to dobrú fajtu.

Pravda aj tu sa zamiešali rozliční kšeftári a špekulanti. Zjavili sa oni už pri kupovaní koní pre vojsko, pokúpili kone od gazdov, kde len mohli a potom kone vojsku o mnoho drahšie predávali. Preto minister orby už vtedy upozornil gazdov, aby s týmito kšeftármi, s priekupcami ani sa do reči nepustili, lebo vojenská správa aj z Nemecka poslaní poverenci o mnoho radšej kupujú rovno od gazdu, ako od priekupca. Keď gazda predá kone, nech z toho aspoň on má ošoh.

Vo vojenských nemocniciach opatrované kone, ktoré sa rýchle vyliečia a sú ku službe pri vojsku zasúce, vezmú späť na bojište; kone, ktorých liečenie dlhší čas vyžaduje a ktoré sú pre vojsko nie viac súce, ale gazdom môžu výtečné služby konať, predávajú za pomerne lacnú cenu. Ale aj tu sa vtiskli rozliční kšeftári a priekupci, ktorí pokúpili takéto kone a predávali ich potom gazdom za značne zvýšenú cenu.

Tomuto chce ministerstvo orby odpomôcť, keď

odpredajom vymuštrovaných koní poverilo stoličné gazdovské spolky. Hlavnou zásadou je, aby tie vidieky dostaly najviac z týchto koní, odkiaľ najviac koní bolo pre vojsko odobraté. Patričný musí osvedčiť, že koňa nekupuje na kšefty.

Na našich Horniakoch dovezené boli do viac stolic takéto kone. Naši malí gazdovia sa najprv od kúpy odťahovali a stalo sa že jeden veľkostatkár prinútený bol kúpiť všetky dovezené kone, lebo on sám žiadal ich dovoz a ponač okolití malí gazdovia predstúpili s rozličným okolkovaním a rozhodnúť sa nevedeli. Teraz, keď vidia, že jako dobre pochodil veľkostatkár s kúpenými koňmi, aj malí gazdovia dostali vôľu ku kupovaniu a súria, aby len čím skôr a čím viac koní bolo dovezené. Cieľu najprimeranejšie je ale, keď obecné predstavenstvo prevezme na seba úlohu a prevedie kúpu pre občanov, medzi ktorými potom kúpené kone vylosuje. Slúžnovské úrady poverené sú s dozorom, aby pri kúpe nikto nebol oškodený a aby patričný kone na kšefty nekupoval. Kto má dosť krmu, kto sa rozumie opatrovaníu koní, kto kone pre gazdovstvo potrebuje; ten nepremešká danú príhodnú príležitosť. Urobí to zvlášte gazda, ktorý hľadá do budúcnosti.

Umelé hnojivá.

Na roli sa rastliny dotiaľ daria, kým najdu v pôde látky, ktoré sú im ku výžive a vývinu potrebné; rastliny sa tým lepšie vyvinujú, čím väčší dostatok majú vo výživných látkach. Upotrebenie umelého hnojiva je preto veľavýznamné, lebo pomocou neho môžeme dodať úrodnej pôde tie látky, ktoré v nej chybujú a ktoré zaiste rastlina vyžaduje. Práve preto chybné by bolo, keby sme bárs kde bárs ktoré umelé hnojivo použili. Lež ohľad musíme brať na jakosť pôdy a na to, že ktorá rastlina čo žiada. Dľa tohoto volíme potom umelé hnojivo.

Umelé hnojivá sú rozličné. Najobvyklejšie sú: Thomasova múčka, superfosfát, kostná múčka, kainit, soli draselnaté, siran ammonatý (ammonium sulfid). Z týchto umelých hnojív volí si roľník to hnojivo, ktoré patričnému pozemku a patričnej rastline najlepšie zodpovedá, niekedy treba upotrebiť aj viaceré hnojivá, lebo väčšina umelých hnojív obsahuje obyčajne len jednu látku. Maštalný hnoj preto účinkuje na role tak výtečne, lebo obsahuje v sebe všetky látky, potrebné ku výžive rastlín. Z tohoto nasleduje, že keď pre nedostatok maštalného hnoja upotrebuje umelé hnojivo, nesmieme pri tom jednostranne pokračovať. Rastlina potrebuje nielen kyselinu fosforečnú a dusík, lež aj draslo (salajku), všetky tieto látky musia byť teda v pôde obsažené. Draslo žiadajú hlavne zemiaky, repa a vôbec kopaniny, z klasovín ale v prvom rade jačmeň.

Ale každá plodina potrebuje označené látky v rôznej miere. Umelé hnojivo treba teda kombinovať dľa toho, že z ktorej látky máme pôde dať viac, z ktorej menej. Tak ku pr. ďatelina dodá pôde mnoho dusíka

z povetria, klasoviny opäť mnoho dusíka pôde odoberú. A tak je to pri každej rastline. Dľa toho treba umelé hnojivo miešať.

Pri intenzívnom gazdovaní, keď totižto z pozemku chceme vziať viacnásobnú úrodu, umelé hnojivo sa veľmi vypláca, lebo ho možno upotrebiť bárskeď, pred sejbou a sadením prave tak, jako po ňom. Naši malí gazdovia ťažko privykajú k upotrebovaniu umelého hnojiva. Ale by to predsa len použiť mali, lebo z toho ide osov.

Výhody košarovania.

Ovce pri salašoch, jako je známé, cez noc v čas dojenia stoja na mieste, ľahkými košiarimi ohradenom. Keď ale jeden kus pozemku svojim trusom zlepšily, prenášajú sa košiare na susedný kus zeme, po vyhnojení ktorej sťahuje sa bača aj s košiarom ďalej. Tento spôsob hnojenia rolí voláme košarovaním a ten kus zeme, ktorý sme takto vyhnojili, zovieme košarisko. Košarovanie je veľmi užitočné, ak ho svojim časom a primeraným spôsobom vykonávame. Najzrejmejšie výhody košarovania, pred obyčajným spôsobom hnojenia, sú nasledovné:

1. Košarovať môžeme aj na takých pozemkoch, na ktoré pre ich vysokú a strmú polohu hnoj na vozoch vyviezť nemôžeme. Na pozemkoch vzdialených usporíme mnoho času a útrat peňažných, ktoré by vozenie hnoja vyžadovalo, zvlášte keď nemáme svojho vlastného zaprahu.

2. Pri košarovaní všetok hnoj a moč dobytka dostane sa do zeme, tak že z neho zhola nič na zkažu nevyjde. Ba čo viac, ešte aj tá para, ktorú telo na zemi ležiacich oviec zo seba vydáva, tiež napomáha dokonalé vyhnojenie role.

3. Veľmi ľahkú a prhkú zem košarovanie napravi nielen vyhnojením, ale aj tým, že taká pôda, nohami oviec došliapaná stuhne a pevnejšiu ornicu dostane.

4. Dobře košarovaná zem vyčistí sa na 2 roky od myší a slimákov, lebo zčiasťky pod nohami oviec zahynú, zčiasťky zápachom moču odpudia sa.

5. Na vykošarovanej zemi býva obilie celkom čisté, čoho príčinu zo samej paše oviec pochopíme. Ovce totižto žerú iba mladé, útle lístky a rastliny a tak ani ich hnoj nemôže byť semenom všelijakej plevele zanečistený. Rožná lichva naproti tomu žerie aj tvrdšie byliny, ktoré už majú semená a to semeno žalúdok hováda nestroví, ani klíčkovitosť jeho nezničí. Ono prejde celé a čerstvé do lajna, s týmto však dostane sa na roľu, ktorú potom pri všetkej opatere gazdu zanečistí.

6. Konečne ešte aj to je veľká výhoda hnojenia rolí košarovaním, že pri košarovaní nepotrebujeme slamu na stelivo a tak slama ostane nám na zimný krm alebo na stelivo pod rožnú lichvu.

Ako treba zachádzať s mliekom.

Najprednejšia a najdôležitejšia podmienka narábania s mliekom je čistota. Jeden professor jednu kravu dal dojsť v takej maštali, ktorá bola zle prevetovaná a nedovolil, aby krave pred dojením umyli vemeno. Na druhý deň tú istú kravu po umytí vemena dal dojsť pod holým nebom. Obidve mlieka uložil do jednej miestnosti. Prvé mlieko sadlo sa o 50 hodín a druhé len o 88 hodín.

V prvom rade teda pozorujme na to, aby maštale, miestnosti pre narábanie s mliekom ľahko bolo možno prevetovať, lebo mlieko nekazia len bezprostredne do neho dostavšie sa smeti, ale aj smradľavé, zdusené povetrie; mlieko vssaje do seba zápach a stane sa neupotrebitelným. Jestli máme osobitnú mliečnú komoru, tak ju dajme hodne ďaleko od hnoja, záchodu, jám pre krm a iných páchnucích miest. Do mliečnej komory mimo mlieka nič iné nesmieme vložiť. V menších gazdovstvách — žiaľbohu — ešte vždy sa stretáme s tým chybným zvykom, že do mliečnej komory vkladajú rozličné látky; toto však nemá byť tak, jestli chceme mať dobré mlieko, alebo jestli chceme mať z neho chutné výrobky. Komora, v ktorej držíme mlieko, nech je vidná, aby sme prach a iné smeti v nej naskutku videli. Čistota prirodzene aj pri mliečnych nádobách má byť zadržaná. Najlepšie sú sklenené a zacínované nádoby, ale s primeranou starostlivosťou možno upotrebovať aj drevené nádoby. Zo stanoviska ľahkého čistenia kovové nádoby sú lepšie, ako drevené. Na úmyvanie mliečnych nádob upotrebovujme čerstvo prevarenú teplú vodu.

Kto chce dojsť kravu, nech si pripáše čistú, bielu zásteru a ruky nech si umyje v ľavnej vode, vemeno a čiasťky tela okolo vemena nech utre čistým uterákom a len potom nech začne dojsť. Dojsť sa má vysúkanými a suchými rukami a so dva prvé prúdy mlieka dobre je vypustiť na zem, aby sa špina, ktorá je prípadne usadnutá na koncoch čeckov kravy, nedostala do šechtára.

Nadojené mlieko rýchle treba vyniesť z maštale, aby sa príživníci, ktorí sa zdržujú v povetrí maštali, nedostali doňho. Oatateľne aj tá najčistejšia maštal má istý zápach, ktorý čerstvo nadojené mlieko rýchle vssaje do seba. Pre toto neslobodno mlieko nechať v maštali dotiaľ, kým aj poslednú kravu vydojime, ale mlieko po vydojení naskutku prenesme do dobre prevetovanej miestnosti. Mlieko po vydojení najprv treba precediť, aby sme v ňom nachodiače sa cudzie látky odstránili z neho.

Cedáky sú rozličné, ale najlepšie sú tie, ktoré sú futrované vatou. Ponevác je vata hustejšia, ako bársjaké sitko, preto zachytí aj tú najmenšiu špinu a veľmi napomáha čistotu mlieka.

Čisto precedené, na strovenie určené mlieko, ponevác ho treba odviezť aj na väčšia diaľku v takom stave, aby ostalo čerstvé, preto ho treba ochladiť, lebo

Starajte sa o chudobné rodiny bojujúcich!

ináč v teplom počasí sa ľahko zkaží, vlastne sa zkýši. Súčasne s chladením mlieko treba aj prevetriať a toto je potrebné aj v zime. Keď teplé mlieko nalejeme do nádob a tie zavreme, mlieko dostane veľmi nepríjemný zápach a chuť, lebo vyvinujúce sa plyny vssaje do seba.

Železné brány namiesto drevených.

Drevené brány sú nie dobré. O veľa lepšie sú tie brány, ktoré sú zhotovené zo samého železa a ktorých zuby šraubami sú pripevnené ku železným hriadkam. Keď sa zuby zoderú, možno ich vyňať a naostriť, čo pri drevených bránach není také snadné. Mimo toho železná brána nepozostáva z jedného kusa, ale z viacerých, ktoré sú spojené krátkou retiazkou. Takto brána lepšie sa prispôsobuje ku povrišu oráčiny a zuby každú hruďku snadno pohľadajú. Jestli sa veľká hruďka dostane pod bránu, v tom páde hruďka zdvihne len jednu čiastku brány a ostatné čiastky brány, poťažne zuby aj vtedy môžu konať svoju povinnosť, totižto brániť. Jestli však burina zaplní bránu, vtedy nepotrebujeme zdvihnúť celú bránu, ale len tú čiastku, v ktorej sa burina nakopila. Železné brány teda ľahko možno čistiť. Železná brána je o veľa mocnejšia a trvácnejšia, ako drevená a pretože sú zuby lepšie rozdelené na nej, ako na drevenej bráne a pretože následkom svojej hadovitosti, pohyblivosti lepšie prilieha ku pôde, ako drevená brána, koná o veľa užitočnejšiu prácu, ako drevená.

Dnes je už toľko rozličných železných brán, že si gazda sotva vie vybrať zmedzi nich a práve preto sa často stane, že kúpi síce železnú bránu, ale nemá v nej zaľubenia, nemá z nej zvláštnější ošoh. Lebo treba vedieť, že každú železnú bránu nemožno upotrebiť na bársjakú pôdu. A potom povolaním beány není len to, aby mrvila hrudy, ale má ona aj hladiť pôdu a zahrabávať rozsiate zrno. A mimo toho brána má byť súca práve tak na branie oráčiny, ako aj na branie lúk. Práve preto gazda dobre vykoná, keď si kúpi takú bránu, ktorá sa mu na kšetko toto hodí. Takáto brána je takzvaná brána strednej farchy.

S takouto bránou vtedy, keď treba ňou mrviť hrudy, alebo keď na jar treba brániť to, čo v jaseňi bolo poorané, pracuje sa tak, že na bránu nakladú väčšie drevené klátky, alebo položia na ňu vrece naplnené zemou. Takto z brány strednej farchy jednoduchým spôsobom spravili ťažkú bránu. Pred siatim a po siatí brána bez obťaženia ľahá sa po roli, práve tak aj vtedy, keď chceme pobrániť už zídeneé zbožie.

Keď bránime oráčinu, vtedy brána nech chodí krížom cez brázdy, ale jestli toto není možné, tak brána môže chodiť aj pozdĺž brázd, lenže v tom páde oráčinu dvakrát treba pochodiť bránou. Keď z pôdy chceme vytrhať burinu, plevel, brána aj vtedy nech chodí krížom cez brázdy a potom jeden raz pochodme bránou aj pozdĺž brázd. Vlhkú, namoknutú roľu neslobodno

hneď brániť, lebo v takýto čas brána namiesto toho, aby mrvila hrudy a slabila zem, ešte ju väčšmi stlačí. Ale akonáhle površie pôdy obschne, vtedy môžeme pustiť na ňu bránu, ba v taký čas to je aj veľmi užitočné, lebo týmto bráňením v zemi zpät zadržíme vlahu a nebude sa môcť tak ľahko vypariť.

Jasenné siatiny na jar, akonáhle zem začína schnúť, a jestli siatina v zime nezmrzla a keď už má dost silné korene, vtedy ich pobrániť je veľmi užitočné. Toto by nemal zameškať ani jeden gazda. Nech sa gazda toho neľaká, či je siatina hustá alebo riedka, že brána vytrhne niekoľko stebielec. To není žiadna chyba. Veď siatina po daždi skoro príde na svoje miesto tak, že sa o veľa krajšie bude vyvíjovať, krajšie bude rásť, ako taká, ktorá nebola pobránená. Lenže je v takýto čas lepšie pred bránu zapriaľnúť kone, lebo tieto menej udlávia, ako voly.

CHYRNÍK.

Nemecký cisár generálovi Puhalavi. Nemecký cisár generála jazdy Puhallu, vilitela prešporského vojenského sboru, vyznačil železným krížom I. triedy.

Nový univerzitný profesor. Jeho veličenstvo kráľ kňaza ostrihomskej arcidiecezy a univerzitného súkromného profesora dr. Franca Jehličku vymenoval za verejného mimoriadneho profesora teologickej fakulty budapešianskej vedeckej university na uprázdnenú katedru kresťanskej mravovedy.

Jozef Gerely †, kňaz arcibiskupstva ostrihomského, hlavný tajomník krajinského spolku katolíckej tlače, po dlhej s kresťanskou trpezlivosťou znášanej nemoci a po nábožnom prijatí svätých sviatostí, 16. septembra b. r. vo štvrtok o pol desiatej hodine predpoludním v 45. roku života, dušu svoju vrátil stvoriteľovi svojmu. Zomrelý nesmrteľné zásluhy zadovážil si o katolícku tlač Uhorska. On sám bol hlavným redaktorom katolíckeho časopisu «Uj Lap», hlavným redaktorom katolíckeho týždenníka «Egyházi Közlöny». V Pánu zosnulého najkrajšie označuje to, že nad jeho odumretím sústrast svoju krajinskému spolku katolíckej tlače vyslovili: kardinál knieža-primas Uhorska dr. Ján Csernoch, knieža Mikuláš Eszterházy, dr. Ottokár Prohászka. K poslednému odpočinku, medzi prepočetnými deputáciami hlavnomestských katolíckých spolkov, odprevadilo ho aj zastupiteľstvo Katolíckej ľudovej Jednoty.

Turecké vyznačenie baróna Conrada. Jeho veličenstvo kráľ barónovi Francovi Conradovi z Hötzen-dorfu, náčelníkovi generálneho štábu našej armády, dovolil prijať a nosiť tureckú zlatú a striebornú medailu Imtiaz.

Radostná rodinná udalosť u grófa Michala Károlyiho. Jeho manželka grófká Andrassy Katinka, život dala zdravému dievčaťu, ktoré v kaple grófskej paloty pokrstil pápežsky praelát, krajinský vyslanec Ján Molnár.

Vlastenecká obetavosť. Osv. p. biskup b.-bystrický dr. Farkaš Radnai v prospech hrdinských vojakov, ktorí sa v prvom roku vojny stali invalidmi, 8. augusta vo všetkých kostoloch svojej diecézy nariadil sbierku. Výsledok tejto sbierky bolo 8634 korún 63 halierov, čo je primerane ku počtu veriacich baňsko-bystrickej diecézy a ich majetkovým pomerom značná summa. So sbieraný obnos osvietený p. biskup 1365 kor. 37 haliermi svojím príspevkom vyokružil na 10.000 korún a tieto peniaze poslal Invalidných vojakov napomáhajúcemu úradu. Osvietený pán biskup Radnai v obežníku vyslovil vďaka kňazom a veriacim svojej diecézy za túto ich sfachetnú obeť.

Načo sa obracajú katolícke kňazské majetky? Vesprimský opátkanonik Julius Reiner, dal v obci Szalok vystaviť nový organ v cene 5000 korún. Dr. Remig Békefy, opát rádu uhorských Cistercitov, poslal rektorovi budapeštianskej univerzity 2500 korún ku zveladeniu pomocného fondu univerzitných poslucháčov, navrátiť sa z bojišťa v nemocnom, ranenom stave alebo v chudobe. Knieža-primas dr. Ján Csernoch obetoval k spomoženiu Rusmi spustošených karpátskych obcí 2000 korún. Sedmohradský biskup gróf Gustav Karol Majláth obetoval na válečný sirotinec 1000 a satmársky biskup dr. Tibor Boronizza 500 korún. Budapeštianski Lazaristi dali na spomoženie vojakov oslepnutých vo vojne 100 korún.

Smrť. Hlavný slúžny Koloman Sztrakoniczky, ktorého syn Karol Sztrakoniczky, vnútorný spolupracovník katolíckeho denníka «Alkotmány», hrdinskou smrťou zomrel na bojišti, dňa 7. septembra zomrel v Budapešti. Mrtvolu jeho odviezli na večný odpočinok do Zvolena. Nebohého slúžneho ako driečného, dobrého človeka každý mal rád.

Návrat invalidov z ruského zajatia. Na budapeštianske západné nádražie 11. t. m., v sobotu predpoludním došiel z Viedne vlak, ktorý priviezol našich 68 invalidných vojakov z ruského zajatia. Invalidi dlho boli v Brúxi, kde ich liečili. Sú to bývalí vojaci spoločných plukov 44., 46., 32. a 34., v ktorých slúžia vojopovinní šomodskej, čongrádskej, peštianskej a abaujskej stolice. Najviacerým z nich chybujú ruky, nohy, sú medzi nimi i takí, ktorí vo vojne prišli o zrak. Je medzi nimi i taký, ktorému ostal len jedon úd, ostatné mu odpílili neumeli ruskí lekári. Tak ho vyniesli jeho súdruhovia z vozňa a zanesli na automobil, ktorý ich všetkých zaviezol do válečnej nemocnice v Gömb-ulici. Chudáci invalidi veľmi sa ponosovali, že zle zachádzali s nimi. Zlé bolo liečenie, zlá bola opatera. Ale veď aká že i mohla byť v Rusku?...

Znovavystavenie Rusmi spustošených karpátskych obcí. Železnohradská stolica dá vystaviť sto domov, jednu školu, jednu detskú opatrovňu a jeden obecný dom. Mesto Szombathely obetuje k spomoženiu spustošených hornovidielckych obcí 10.000 korún. Mesto Hajduböszörmény dá na vystavenie jednej spustošenej zemplinskej obce 10.000 korún.

Zdarné prostredníctvo svätého otea pápeža. Z Chiasova¹ oznamujú: Časopis «Osservatore Romano» uverejňuje notu vatikánskeho štátneho sekretára, dľa ktorej sv. stolica na prosbu popredných francúzskych katolíkov urobila kroky u nemeckej vlády, aby so strany Nemecka osud na neuenkirchenskom močaris-
tom okolí internovaných Francúzov ulavili. Nemecká vláda preto internovala Francúzov na tomto močaris-
tom vidieku, lebo nemeckých válečných zajatcov Fran-
cúzi v Dohomey zaviezli na taký vidiek, ktorý je na-
kazený horúčkou. Vatikánska nota s radosťou ustá-
ľuje, že francúzska vláda nemeckých válečných zajat-
cov dala previezť na zdravé kraje severnej Afriky a
že nemecká vláda neuenkirchenské koncentračné tá-
bory rozpustila. Nemecká vláda sv. stolici za jej pro-
stredníctvo vyslovila najsrdečnejšiu vďaku. Turinský
časopis «Stampa» poznamenáva, že tento prípad jako
precedent ohľadom budúcnosti má mimoriadne veľký
význam.

Cisár Vilhelm ku generálovi Falkenhaynovi. Z Berlina oznamujú, že cisár Vilhelm generálovi Fal-
kenhaynovi poslal kabinetné nariadenie, v ktorom sa
s veľkým uznaním rozpomína o vinikajúcich zdaroch
generálových. Cisár takto končí svoje nariadenie: Jako
Váš najvyšší pán zbrannej sily, cítim potrebu toho, aby
som Vám, náčelníkovi generálneho štábu bojujúcej
armády spôsobil zvláštnu osobnú radosť. Poneváž viem,
že Vás verný pomer súdruhov spája so IV. peším plu-
kom gardy, ktorého vyprobovaným veliteľom ste boli a
ku válečnému, na západe a na východe skvele dokáza-
nému výcviku aj Vy ste venovali svoje sily, týmto Vás
ku tomuto hrdinskému pluku à la suite pridelfujem.

Vojaci na fronte dostanú urlaub. Časopis Külügy-
Hadügy sdeľuje nasledovné: Naše hrdinské čaty toto
už štrnásty mesiac stoja v boji s nepriateľom, ktorý
nás zo všetkých strán napadol. Medzi bojujúcimi sú i
takí, ktorí od počiatku vojny neprestajne na fronte
slúžia svojej vlasti bez toho, aby ich bola trafila ne-
priateľská guľa alebo aby boli ochoreli. Týchto statných
bojovníkov chce teraz odmeniť to ustanovenie hlavného
veliteľstva armády, dľa ktorého všetci vojaci mužstva,
ktorí od počiatku vojny neprestajne na fronte slúžia,
dostanú urlaub na 14 dní. Tento urlaub u čiat, ktoré
bojujú na fronte, dajú velitelia čiat, u čiat trénu ar-
máde veliteľstvo trénu alebo veliteľstvo armád. Pone-
váž by však hromadné urlaubovanie išlo na úkor boja-
schopnosti čiat, preto hlavné veliteľstvo nariadilo i to,
aby vojaci v turnusoch boli pustení domov.

Nehoda baróna Jána Révayho. V Budapešti na
námestí university v obchode na zbraň. A. Radóva
istý nadporučík chcel si zameniť revolver. Predavačka
Gizella Schwarzenberga nevedela, že je revolver nabitý
a začala ho prezerať. Revolver vystrelil a guľa 15roč-
nému barónovi Jánovi Révaymu, ktorý kupoval zbraň
v obchode, vrazila do stehna. Ťažko raneného mladého
baróna, ktorý je synom baróna Šimona Révayho, od-
viezli do Pajorovho sanatoria.

Srážka lodí v Budapešti. V Starom Budíne pri lodnej stanici vo štvrtok predpoludním okolo 4. hodiny srazily sa osobné lode «Szent István» a «Freudenau», ktoré prislúchajú Dunajskej paroplavebnej spoločnosti. Príčinou srážky bolo, že ani jedna loď nedala signál druhej, aby jej vyhla. Srážka bola taká silná, že cestovatelia padli jeden na druhého, ale sa nikomu nič nestalo. Cestovatelia lode «Szent István» vysadli z lode, lebo loď na boku dostala takú dieru, že ju museli vytiahnuť z premávky. Loď «Freudenau» plávala ďalej.

Na pravom boku mal srdce. Dľa zprávy, ktorú dostal istý lekár v Gráci, vo Filadelfii zomrel v lekárskejších kruhoch mnoho spomínaný Vilhelm Gutmüller. On bol jedinným človekom, ktorý mal srdce na pravom boku a preto sa lekárske kruhy žive zaujímali oňho. Gutmüller spáchal samovraždu. V liste, ktorý zanechal svojej domovej, píše, že sa mu život preto stal nezniesiteľným, lebo ho všade, kdekoľvek sa zjavil, obdivovali. Báľ sa i toho, že ho zavraždia, lebo lekári závodili o jeho telo po smrti. Gutmüllerovu mrtvolu zabalsamujú a umiestnia ju v museume kliniky.

Talianski vojaci nemajú teplej odevy. Z Chiasova oznamujú: Talianske ministerstvo vojny oznámilo síce, že vojsko zaopatril teplou odevou, predsa deň po deň počuť ponosy a prosby, z ktorých vysvitá, že teplých šiat majú veľmi málo a že talianski vojaci mnoho trpia pre zimu. Tri fabriky na súkno oznámili pre zneužívanie okolo lifrovania hlavne preto, lebo namiesto odevy z čistej vlny lifrovaly vojsku šaty z bavlny.

Návrat invalidov z ruského zajatia. 16. t. m. zas prišlo 113 našich invalidných vojakov z ruského zajatia. Na budapeštianske východné nádražie ich priviezol zástavami a kvetami ozdobený vlak, z ktorého sa už z ďaleka ozýval spev a éljenovanie domov vrátišých sa invalidov. Veselí vypočínutí a nádeje plní prišli z rakúskych Litomeríc. Od radosti zabudli na ztraty, ktoré ich stihly, na ruky na nohy, ktoré ostaly na

daktorom bojišti, alebo v daktorej nemocnici. Pri ich slávnostnom uvítaní bola prítomná aj arcikňažna Augusta. Z invalidov viacerí prišli až zo Sibíra. Veľmi mnoho smutného rozprávajú o tom, čo museli podstúpiť. Je medzi nimi i taký, ktorému chybujú dve nohy a i taký, ktorý nemá ani nôh, ani rúk. Ale ako sme spomenuli, v okamžení návratu ani jeden nebol smutný.

Zápletky okolo jedného zhabaného listu. Americký publicista James Archibald v auguste tohto roku v New-Yorku vysadol na parolod «Rotterdam», aby sa previezol do Europy. Keď loď bola už vo výške prístavu Falmouthu, Archibalda anglickí dôstojníci prekutali a zhabali jeden list, ktorý rakúsko-uhorský veľvyslanec washingtonský dr. Dumba poslal viedeňskému zahraničnému ministerstvu. V dotyčnom liste náš americký veľvyslanec prosil splnomocnenie ku tomu, aby v amerických dielňach na muníciu mohol vzbudiť zmätky v práci. O obsahu listu dozvedela sa i vláda Spojených Štátov amerických a viedeňskému zahraničnému ministerstvu poslala notu, v ktorej sdeľuje, že veľvyslanca dra Dumbu nevidí vďačne vo Washingtone, lebo sa vraj priznal, že chce nasnovat sprisahanie tým cieľom, aby prekazil priemysel amerického ľudu a aby zákonný obchod pomýlil. Americká vláda v svojej note ubezpečuje našu monarchiu, že úprimný a priateľský pomer medzi Rakúsko-Uhorskom a Spojenými Štátmi ďalej chce zadržat.

Matrózi sa zbláznili. Dľa londýnskych časopisov jedna norvégska parolod v utorok v Grimsby vyložila na breh 10 matrózov jednej hollandskej rybárskej lode. Na hollandskú loď naďabili v sobotu na 100 míľ od Scarboroughu, kde bez pomoci stála. Že čo sa stalo s ňou, o tom krátky telegram nehovori, len ešte to poznamenáva, že sa na parolodi viac matrózov zbláznilo a títo zavraždili svojich troch druhov.

Kreštania katolíci, kupujte len u kreštanov!

Oznamy prijíma administracia
KREŠTAN
Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28.

Privilegovaný a zákonom chránený
prostriedok čistenia semena na siatie
ANTISPORA-VITA
Krajinské a zahraničné odborné auktority ustály, že **Antispora-Vita**, ku čisteniu každého druhu semena na siatie, v prvom rade pšenice, v našej vlasti snetom stále ohrozovanej, je najspodpovednejší a preto v každom hospodárstve nevyhnutne potrebný prostriedok.
Kilo po 1 kor. 40 hal.
Podrobné vysvetlenie a úpravu podávajú hlavní predavači
SCHWARZ a TAUBER vel'obchodníci
NAGYKANIZSA.

5 halierov

stojí poštová dopisnička, na ktorej môžete si pýtať môj hlavný 4000 vyobrazeniami ozdobený ceník, ktorý obsahuje bohatý výber osoznych v domácnosti potrebných článkov, darov a každému pošle sa zdarma a franko.

Prvá dielňa hodin

JÁN KONRAD

c. a k. dvorný zásielca
BRÜX číslo 718. (Čechy.)

Echt nicklové vačkové hodinky K 4.20, 5.—. Strieborné K 8.40, 9.50. Nicklové budičky K 2.90. Hodiny s kukučkou K 7.85. Pendlové hodiny K 9.—.

Zasielanie s poštovou dobierkou. Záměna povolená, alebo návrat peňazí.

Makulatura papier
(starých novin papier veľmi hodí sa k zaobaleniu bársjakých predmetov) metr. cent po 8 K k dostaniu u vydavateľstva.